Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

...—YEAR XXXII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 28. NOVEMBRA (NOV. 28), 1940 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 233

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

...ELIKA KRVAVA ...ISTKA V RUMUNIJI!

...lezna garda se ma...ševala za umor svo...jega voditelja

...4 POLITIČNIH JETNIKOV USTRELJENIH

...Rumunija je bila odrezana od ...nega sveta potem, ko so ...isti postrelili 64 političnih ...ikov, pristašev izgnanega ...a Karola, ki so bili odgovorni za umor Cornelija Codreanu, ...ustanovitelja in voditelja ...ne garde, nacijske organizacije. Vsi ti so bili aretirani ...strmoglavljenju Karolovega ...ima. Eksekucija je bila izvršena v bližini groba, v katerem ...pokopan Codreanu.

Komunikacijske zveze med ...munijo in zunanjim svetom ...bile pretrgane sinoči ob 8:40 ...poročilu, ki ga je oddala britska radiopostaja v Londonu in ...ero je bilo prestreženo v New ...rku. Uradna nemška časopisna agentura DNB, ki je dobro informirana o situaciji v Rumuniji, pravi, da je bilo več oseb ...streljenih nego omenja prvotno poročilo.

Poročila iz Belgrada, Jugoslavija, se glase, da je v Rumuniji anarhija. General Ion Antonescu, rumunski diktator, je izgubil ...ro vso oblast. Kakor hitro je bila naznanjena eksekucija prinašlega kralja Karola, so člani jugoslovanske vlade sestali na izredni seji, na kateri so ...pravljali o situaciji v Rumuniji.

Atene, 27. nov.—Grki so z bajoneti napadli izbrane in sveže ...banske čete, katere je Mussolini vrgel v akcijo v obupnem ...kusu, da ustavi prodiranje ...kih brambovcev v Albaniji. ...poročajo, da so Grki zmagali ...itiurni bitki na centralni albanski fronti in razpršili sovražnika. Grške čete prodirajo naprej na vsej črti.

Na severu so bili Italijani poraženi iz Podgradca, druge fašistične vojaške baze, dočim so ...jugu italijanske čete napele ...sile, da obdrže Argyrokastro v svojih rokah. Ta je zadnja italijanska baza v Albaniji. ...te se odpira pot do Jadranskega morja.

Predstavnik vlade je izjavil, da ...bežeče italijanske kolone pu...le za seboj skoro vsa motorna ...la. Pri Korici so Grki dobili ...italijanskih bombnikov in ...liko količino orožja ter bojnega materiala. Poročila o izkrcanju grških čet na albanskem obrežju na nasprotni strani otoka ...ta so bila potrjena, zanikana ...italijanska poročila, da so bile ...ete zdrobljene ali ujete. Vest ...Soluna se glasi, da Italijani ...de proti Jadranskemu morju. Italijanom sta odprti samo ...poti do Jadranskega morja. ...a leži severno od Argyrokastra, druga pa na zapadu. Sledja je v bližini jugoslovanske ...je. Obe cesti sta natrpani z ...lijanskimi četami in motornimi vozili. Bežeči fašisti so tarča ...ih, ki jih mečejo angleški in ...ki letalci.

Rim, 27. nov.—Vrhovno poveljstvo poroča o uspehih v napadu na grške čete, ki so se izkrcale na albanskem obrežju v ...biruju. Te so bile deloma zdrobljene, deloma ujete. Poročilo ne ...omenja, kje je bil izvršen napad. Poveljstvo je naznanilo, da je ...napad angleških mehanizira...nih enot v Vzhodni Afriki odbit. ...Akcije so se vršile pri Sabderatu ...Ghirghirju.

Poučeni krogi v Rimu so izrazili, da je Nemčija prepustila ...proti Grkom Mussolinijevim legijam. Ona ne bo intervenirala in nudila pomoči svojih zaveznikov v vojni proti Grčiji. Isti krogi so namignili, da bodo naciji odredili vojaško akcijo proti Turčiji.

Berlin, 27. nov.—Hans Frank in grof Dino Grandi, justična ministra Nemčije in Italije, sta naglasila skupne interese obeh držav v razgovoru z reporterji zunanjih listov. Svoje poslušalce sta zagotovila, da se bodo ideje nacizma in fašizma razširile v kraje, ki zdaj še ne spadajo v "življenski prostor" njunih držav.

Pred nekaj meseci sta obe, Nemčija in Italija, zagotavljali svet, da nacizma in fašizma ni mogoče eksportirati. Frank in Grandi sta v razgovoru z reporterji poudarjala, da bo osvojitev njune politične vere prinesla srečo drugim državam. Grandi je dejal, "da nova revolucija ni samo za Evropo, temveč za ves svet."

Frank je rekel, da so bili evropski narodi sužnji Anglije. Ona je stala nad njimi kot jetniški čuvaj. Nemčija in Italija sta se odločili, da rešita evropske narode iz sužnosti.

Član indokinske vlade aretiran

Nova japonska ofenziva na Kitajskem

Šanghaj, 27. nov.—Sem dospelo poročilo japonske časopisne agenture Domej iz Hanoja, francoska Indokina, pravi, da je bil Rene Cazeaux, načelnik finančnega departmenta, aretiran na obtožbo izdajstva. Bernard Fontan, pomožni upravitelj, je bil na podlagi tega poročila tudi aretiran na slično obtožbo.

Vest o aretaciji je sledila poročilu o čistki v francoskih kolonialnih uradih, katero je odredil general Jean Decoux, generalni governer Indokine, na ukaz Petainove vlade v Vichyju. Namen te je iztrebitev pristašev generala Charlesa de Gaulla, načelnika francoskega odbora v Londonu.

Decoux je odstavil že več uradnikov na povelje iz Vichyja. Med temi so Rene Veber, Henri Wintrebert in Andrew Touzet.

Japonske militaristične avtoritete so naznanile veliko ofenzivo v pokrajinah severozapadno od Hankova, 600 milj v notranjosti Kitajske. Japonske čete so pognale v beg kitajsko armado 30,000 mož, ki je držala pozicije na obeh straneh reke Han.

Hongkong, 27. nov.—Tu poročajo, da je sovjetska Rusija poizvedovala pri vladi generala Kaiška, ali se je pripravljen pogajati z Japonsko glede sklenitve miru. Doznava se, da je Kaišek odgovoril, da ne more biti pogajanj z Japonsko, dokler ne bo slednja odpoklicala svojega vojaštva iz kitajskih provinc.

Ameriški bombniki prihajajo v Singapor

Tokio, 26. nov.—Poročilo japonske časopisne agenture Domej iz Hanoja, francoska Indokina, omenja utrjevanje angleške pomorske baze v Singaporu. Tja so v zadnjih dneh dospele vojaške čete iz Avstralije in Indije ter več ameriških bombnikov. Maršal Robert Brooke-Popham, vrhovni poveljnik angleške letalske sile na Daljnem vzhodu, vodi militaristične razgovore z governerji Indije, Avstralije in Nove Zelandije. On dobiva tudi vojaške informacije od angleških diplomatov na Kitajskem in Japonskem.

Rusija potegnila Bolgarijo od osišča

Angleška zagotovila bolgarski vladi

Sofija, Bolgarija, 27. nov. — Znamenja, da je sovjetska Rusija onemogočila sklenitev pakta med Bolgarijo, Nemčijo in Italijo, so se pokazala, ko se je bolgarski poslanik v Berlinu vrnil v Sofijo. A. A. Sobolev, tajnik sovjetskega zunanjega komisarja, je ostal v Sofiji in razgovori med njim in bolgarskimi voditelji se nadaljujejo.

Parvan Draganov, bolgarski poslanik v Berlinu, je dospel v Sofijo sinoči. Takoj po povratku je konferiral s člani vlade. Predmet razgovorov ni bil omenjen, toda doznava se, da je Draganov pojasnil Hitlerjeve politične manevre in pritisk na Ogrsko, Rumunijo in Slovakijo, katere je diktator potisnil v zvezo z osiščem. Bolgarija se ni podala in ostala je vsaj začasno zunaj osišča.

Uradno poročilo pravi, da je bolgarska vlada pozvala poslanika Draganova domov, da ji poroča o razgovorih s Hitlerjem.

Sobolev, ki je dospel iz Moskve v Sofijo z letalom, je v spremstvu ruskega poslanika obiskal kralja Borisa. Pozneje sta konferirala z njim premier Bogdan Filov in zunanji minister Ivan Popov. Po konferenci je bilo naznanjeno, da reprezentantje Bolgarije ne bodo odpotovali v Berlin in podpisali pakta s Hitlerjem. Prejšnja poročila so se glasila, da bo Bolgarija podpisala pakt z Nemčijo.

Doznava se, da je kralj Boris, ko je pred desetimi dnevi obiskal Hitlerja v Berchtesgadenu, Bavarska, povedal diktatorju, da se Bolgarija ne bo pridružila osišču brez privoljenja Rusije. Če bi Bolgarija podpisala pakt, bi to pomenilo, da je Rusija dala Nemčiji prosto roko na Balkanu. Znano je, da ima Rusija velik vpliv v Bolgariji.

London, 27. nov.—Velika Britanija želi, da Bolgarija ostane nevtralna v tej vojni. Naznanjeno je bilo, da se bo trudila v naporih glede zaščite neodvisnosti in integralnosti Bolgarije pri eventualnih mirovnih pogajanjih.

Holandski študentje zastavkali

Norvežani nagajajo nacijskim avtoritetam

Amsterdam, Holandska, 27. nov. — Nacijske oblasti so včeraj zaprle univerzo Delft za nedoločen čas. Akcija je posledica stavke študentov, ki je nastala v znak protesta proti odslovitvi nekega židovskega profesorja.

Profesor je bil odstavljen na podlagi nacijskega dekreta, ki določa izločitev židov iz uradov, sodišč in šol. Študentovske demonstracije so se vršile tudi na drugih univerzah. Oblasti so odredile preiskavo, toda univerz niso zaprle.

Stockholm, Švedska, 27. nov. — Plasti zemlje so se začele valiti istočasno z gorovja in hribov v zapadni Norveški. Domneva je, da so plazovi delo saboterjev.

Železniški promet na progi Oslo-Bergen je bil ustavljen v desetih krajih. Dokaz, da norveški patriotje vodijo sistematično sabotažo, so aretacije več oseb. Policija in poveljstvo nemške okupacijske armade sta odredila lov na saboterje. Nemške čete so zastražile vse važne ceste.

UTRJEVANJE VEZI MED AMERIKO IN MEHIKO

Mehiški predsednik obišče Washington

IZLOČITEV VPLIVA OSIŠČA

Washington, D. C., 27. nov.—Doba tesne kooperacije med Mehiko in Združenimi državami prihaja, ki bo utrdila solidarnost narodov na ameriškem kontinentu in ubila poskuse osišča, ki bi rado razdvojilo te narode. Prijatelji Rooseveltove administracije imajo zveze z generalom Camachom, novoizvoljenim mehiškim predsednikom, ki nastopi svojo službo 1. decembra. Ti pravijo, da so zadovoljni s Camachovim stališčem, ki ga je pojasnil v svoji nedavni izjavi, v kateri je izrekel željo po poglobitvi kooperacije med Mehiko in Ameriko.

Izjava je dobila ugoden odmev v Washingtonu. Ameriška vlada je priznala Camacha kot novega predsednika in s tem podprla njegovo stališče. Predsednik Roosevelt je imenoval Henryja Wallaceja, izvoljenega podpredsednika Združenih držav, za svojega osebnega reprezentanta pri ceremonijah ustoličenja Camacha. Novi mehiški predsednik je obljubil, da bo kmalu po nastopu svoje službe obiskal Washington.

Izgledi za izboljšanje odnošajev med Mehiko in Združenimi državami so ugodni. Odnošaji med Ameriko in drugimi latinskimi republikami so zdaj boljši nego so bili kdaj prej.

Trenje, ki je nastalo med Ameriko in Mehiko kot posledica zasege imetja ameriških oljnih kompanij, je prenehalo. Za to ni bila povsem odgovorna sedanja Cardenasova vlada. Cardenas se je udal pritisku revolucionarnega delavskega gibanja, ki je zahtevalo konfiskacijo.

Predsednik Cardenas je sam nedavno predlagal sprejetje zakonov, ki naj bi utrli pot sporazumu. Camacho je tudi že demonstriral, da je za rešitev problemov. Ameriškim kompanijam ne bo morda vrnjeno zaseženo premoženje, gotovo pa je, da bodo dobile odškodnino. Mehika je že povedala, da se ogreva za vojaško zvezo z Ameriko, slično oni, katero je slednja sklenila s Kanado. Če se bo to zgodilo, bo vpliv osišča v Mehiki odstranjen.

Napad na Marseilles izzval protest

Francoska vlada zahteva odškodnino

Vichy, Francija, 27. nov.—Vse kaže, da bo imel angleški letalski napad na Marseilles, francosko pristaniščno mesto, resne posledice. Napad je bil izvršen zadnjo soboto in zdaj je nastal vihar v vladnih krogih in tisku.

Francoske avtoritete trdijo, da ni nobenega dvoma, da so Angleži napadli mesto. Vrgli so čez dvajset bomb, ki so ubile štiri osebe in ranile mnogo drugih. Pogreb žrtev se bo vršil danes.

Petainova vlada je naslovila oster protest Londonu, v katerem je zahtevala tudi odškodnino za povzročeno škodo, toda odgovora še ni dobila. Avtoritete so zanikale trditev, da Nemci rabijo marseillsko luko v svoji borbi proti Angliji. Kot odgovor na angleški napad na to luko, so Francozi bombardirali Gibraltar, trdnjavo ob vhodu v Sredozemsko morje, iz zraka.

Revolucije v Mehiki ne bo

Almazan se odpovedal predsedništvu

Mexico City, 27. nov.—General Juan Almazan je, kakor vse kaže, preprečil možnost izbruha revolucije v Mehiki, ko je formalno izjavil, da se ne bo potegoval za predsedniški urad. On še vedno trdi, da je bil izvoljen za predsednika Mehike pri volitvah v zadnjem juliju.

Almazan, ki je bil predsedniški kandidat konservativnih grup, je dejal, da se je odpovedal uradu vsled tega, ker je Roosevelt priznal generala Manuela Camacha za izvoljenega mehiškega predsednika. Camacho bo ustoličen kot predsednik 1. decembra. Ameriko bo pri ceremonijah ustoličenja zastopal Henry A. Wallace, izvoljeni podpredsednik Združenih držav. Almazan se je vrnil v Mehiko po trimesečni odsotnosti. Ves ta čas se je nahajal v Ameriki.

Monterey, Mehika, 27. nov.—Henry A. Wallace je sinoči dospel v to mesto na svojem prvem obisku Mehike. Ob vstopu na mehiško ozemlje so ga pozdravili general Marte Gomez in drugi visoki mehiški uradniki. Danes zjutraj se je Wallace v spremstvu drugih ameriških uradnikov odpeljal z avtomobilom proti glavnemu mestu Mehike, kjer se bo udeležil ceremonij v zvezi z ustoličenjem novega mehiškega predsednika.

Stavka v letalski tovarni končana

Unija dobila novo pogodbo

Downey, Cal., 27. nov.—Dvanajstdnevna stavka pri Vultee Aircraft Co. je bila včeraj končana, ko so stavkarji, člani avtne unije, ratificirali novo pogodbo. To določa zvišanje plače in ustanovitev posebnega odbora, ki bo reševal vse spore, ki se pojavijo med unijo in kompanijo. Letni dohodki 5200 delavcev, ki so uposleni v tovarni te kompanije, se bodo povečali za $1,400,000.

Stavkarji so se danes vrnili na delo. Unija je naznanila, da nova pogodba določa minimalno plačo 62 in pol centa na uro za vse sedanje delavce in one, ki bodo uposleni v bodočnosti kot izurjeni delavci. Za neizurjene delavce je minimalna plača 55 centov na uro.

New Kensington, Pa., 27. nov. — Aluminum Company of America je odbila zahtevo stavkarjev, da mora odsloviti nekega delavca, ki ni hotel plačati uniji zaostale članarine v vsoti $12. R. M. Ferry, upravitelj tovarne, je dejal, da kompanija nima nobenega opravka pri pobiranju unijske članarine, zadevi, ki je povzročila stavko zadnji petek.

Ferryju je odgovoril N. A. Zonarich, predsednik unije aluminijskih delavcev. Dejal je, da se njegova organizacija resno trudi v naporih za poravnavo spora, dočim kompanija odklanja kooperacijo.

Belgijski Kongo v vojni z Italijo

Capetown, Južnoafriška unija, 27 nov.—Belgijski Kongo je v vojni z Italijo, je včeraj izjavil generalni governer. On je dalje rekel, da bo Kongo še nadalje kooperiral z Veliko Britanijo in njenimi zavezniki. Italija je izvršila sovražne čine proti Belgiji, ki med drugim uključujejo rabo belgijskih letališč za letalske napade na Anglijo. Veliko število Italijanov v Kongu je bilo aretiranih.

Konvencija ADF obsodila raketirstvo v unijah

Domače vesti

Čikaške vesti

Chicago. — V bližnjem Summitu je 26. t. m. umrla Mary Marentič, roj. Gomilar, stara 41 let in doma iz Mokronoga na Dolenjskem. V Ameriki je bila okrog 20 let in tu zapušča družino. Njen pogreb se vrši v soboto, 30. t. m.

Nov grob v Kansasu

Breezy Hill, Kans. — Dne 18. novembra so sosedje našli Matha Mrakiča mrtvega na njegovem domu. Mrliški ogledник je konstatiral, da ga je zadela srčna kap. Pokojnik je bil star 51 let in rojen v Bovcu na Primorskem. V Ameriki je bil 30 let in član društva 65 SNPJ. Bil je samski in tu ne zapušča sorodnikov. Civilni pogreb mu je oskrbela slovenska pogrebna zadruga iz Frontenaca.

Iz Južne Amerike

New York. — Tukajšnji slovenski duhovniški krogi so bili obveščeni, da se slovenski misijonar Bogomil Trampuž nahaja v zaporu v Quitu, republika Ekvador. Zaprli so ga na obtožbo, da se je nepostavno vrnil v omenjeni kraj potem, ko je lani odšel na obisk v Severno Ameriko. Trampuž je 17 let misijonaril med južnoameriškimi Indijanci rodu Kiva, toda za časa njegove odsotnosti so se ti Indijanci sprli med seboj in razdejali naselbino, katero jim je on postavil.

Nov napad na angleško mesto

Churchill proti božičnemu premirju

London, 27. nov.—Nemški letalci so včeraj ponovno napadli z bombami Bristol, angleško pristaniščno mesto, kamor prihajajo bojna letala, orožje in bojni material iz Amerike. Bombe so porušile več poslopij.

Nemci so bombardirali tudi Birmingham in Southampton. Naznanjeno je bilo, da so bombe deloma razdejale slovito umetniško galerijo v Birminghamu in dvorano glasbe.

Na drugi strani so angleški letalci metali bombe na berlinska predmestja in središče glavnega nemškega mesta. Masni letalski navali so bili uprizorjeni tudi na nemška industrijska središča.

Sugestija, da vlada stori korake glede oklica božičnega premirja so se slišale v parlamentu v zvezi z debato o prestolnem govoru kralja Jurija. Laborit Thomas Naylor je vprašal premierja Churchilla, ali se bo on obrnil na Vatikan ali na katero nevtralno državo za posredovanje v prilog oklicu premirja. Churchill je odgovoril, da ne bo storil ničesar v tem oziru. Vlada bi zavrnila tako sugestijo s katere koli strani.

Študija o stavkah v industrijah

Washington, D. C., 27. nov.—Problem stavk v obrambnih industrijah je bil predmet študije na konferenci med predsednikom Rooseveltom, njegovimi svetovalci in člani kongresnih odsekov. Nekateri senatorji in kongresniki so priporočali odločno akcijo, Roosevelt pa je izjavil, da ne bo zahteval od kongresa sprejetja načrtov proti stavkam.

Čiščenje prepuščeno posameznim unijam

PROTIKOMUNISTIČNA RESOLUCIJA SPREJETA

New Orleans, La., 27. nov. — Konvencija Ameriške delavske federacije je sprejela poročilo z obsodbo raketirstva v združenih unijah, ni pa ustanovila mašinerije, da ga odpravi. Resolucijski odbor je zavrnil zahtevo Davida Dubinskega, predsednika unije International Ladies Garment Workers, naj konvencija da oblast eksekutivnemu svetu federacije glede odstavitve unijskih uradnikov, ki so spoznani za krive moralne pokvarjenosti in sleparij na račun članstva.

Namesto tega je odbor priporočal, naj vse narodne in mednarodne unije sprejmejo pravila in amendirajo ustavo, če se jim zdi to potrebno, glede disciplíniranja uradnikov, ki zlorabljajo svojo oblast. Ako unije ne store ničesar, tedaj naj eksekutivni svet podvzame potrebne korake.

Odbor je navedel razloge, zakaj ne more eksekutivni svet direktno nastopiti proti raketirjem. Izjavil je, da federacijo tvorijo samostojne unije s pravico izvolitve svojih uradnikov in kontrolo njih delovanja. Disciplíniranje uradnikov spada vsled tega v področje unij, ne federacije.

William L. McFetridge, predsednik unije Building Service Employes, katero je prej kontroliral George Scalise, notorični gangež, je dejal, da je za to, da ADF zavzame bolj odločno stališče proti raketirjem v unijah, obenem pa se zaveda, da federacija ne more storiti dosti več kot je že. Oglasil se je tudi William Green, predsednik ADF, in pobijal očitke o gangeštvu v federaciji. "Narodne unije so avtonomne in mi ne bomo nikdar izvajali diktatorske oblasti nad njimi," je rekel Green. "Mnogo obdolžitev proti njim je brez podlage. Mi vseeno apeliramo nanje, naj skrbe, da bo vse čisto v delavskem gibanju, poleg tega pa naj odločno nastopijo proti raketirstvu, kjerkoli se pojavi."

Na dopoldanski seji so bili komunisti in federalni delavski odbor, kot je bil prej sestavljen, tarča napadov. Konvencija je sprejela resolucijo z zahtevo, da se komunistični stranki odvzame pravica do glasovnice. V diskuziji glede delavskega odbora so se slišali očitki, da so bili prejšnji člani tega odbora prežeti s predsodki napram federaciji. Konvencija je izrazila zadovoljstvo, ker sta bila za člana delavskega odbora imenovana dr. Harry A. Millis in dr. William Leiserson.

Naciji zahtevajo poročila o poljskem imetju

Berlin, 27. nov.—Vse imetje Poljakov, ki presega vrednost $120, mora biti prijavljeno nacijskim avtoritetam na podlagi pravkar uveljavljenega dekreta. To velja tudi za osebno imetje. Osebe, ki upravljajo poljska posestva, morajo tudi poročati oblastem. Za one, ki ne prijavijo imetja do 1. decembra, so določene težke kazni.

Cestni ropi razburjajo finske oblasti

Stockholm, Švedska, 27. nov. —Finske avtoritete so alarmirane zaradi cestnih ropov v skrajnih severnih pokrajinah. Illta Sanomat, član parlamenta, je zahteval vojaško akcijo proti roparjem. Na cesti, ki spaja Rovaniemi z Liinahamarijem, je bilo v zadnjih mesecih izvršenih 766 ropov.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (četrtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (November 30, 1940), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

188

Lewis odšel, njegova mašina je ostala . . .

Philip Murray, pohlevni Škot, je nasledil Johna L. Lewisa kot predsednik CIO. Ko so Murrayja izvolili z vzklikom (protikandidata ni imel), je izjavil, da bo nadaljeval Lewisovo delo.

Murray in Lewis delata skupaj v unijskem gibanju več ko 30 let in čeprav sta se večkrat sprla, je Murray ostal pod Lewisovim vplivom — zato ni nič čudnega, če je rekel ob izvolitvi, da bo nadaljeval Lewisovo delo. Murray sploh ni bil rojen za voditelja; on nima samostojnosti in odločnosti — zato je pa bil izbran za lutko Lewisove mašine.

Lewisova mašina pri CIO so komunisti in sopotniki — ljudje, ki ne predstavljajo niti enega odstotka članstva. Kako dobro je Lewis pred svojim odhodom namazal svojo komunistično mašino, dokazujejo volitve nove eksekutive. Na Murrayjevo mesto prvega podpredsednika je prišel Joseph Curran, komunistični vodja mornarskih delavcev, predlagal ga pa je Mike Quill, komunistični vodja transportnih delavcev v New Yorku.

Sidney Hillman, predsednik krojaške unije, ki je moral zapustiti eksekutivo zaradi svoje službe v federalnem obrambnem odboru, je na konvenciji CIO napel vse svoje sile, da odrine komuniste in njihove sopotnike iz vodilnih mest, toda uspeha ni imel. Predložil je resolucijo za obsodbo nacizma, fašizma in komunizma in pristaši teh treh "izmov" ne smejo biti izvoljeni v odbore. Kaj je storila Lewisova mašina? Obsodbo omenjenih treh "izmov" je sprejela soglasno, drugo polovico resolucije glede odborov je pa zavrgla soglasno! Komunisti, ki ne poznajo nobene etike več, so pripravljeni obsoditi komunizem vsak dan stokrat ali tisočkrat, če je treba, saj to nič ne pomeni — ampak službe in kontrola je pa nekaj drugega, kajti to nekaj pomeni zanje!

Kongres industrijskih unij torej ostane — koliko časa, nihče ne ve — pod kontrolo Lewisovih komunistov in lutk. To pomeni, da se bo civilna vojna med organiziranim delavstvom v Združenih državah nadaljevala, kajti komunisti in njihovi sopotniki nočejo miru med delavci. Oni hočejo mir le z diktatorji v Evropi . . .

Raketirska bolezen pri ADF

Kakor trpi CIO na komunističnih krastah, tako trpi Ameriška delavska federacija na raketirskem raku. Konvencija federacije, ki bo te dni zaključena v New Orleansu, je storila prvi poskus, da se otrese te bolezni, toda poskus ne obeta dosti. Morda vse skupaj zamažejo z znano formulo: "volk sit in koza cela"— kar bo pomenilo, naj za enkrat vse skupaj zaspi . . .

David Dubinsky, predsednik unije izdelovalcev ženskih oblek in znani socialni demokrat, je krepko nastopil proti raketirstvu v unijah ADF. Predložil je resolucijo za razne radikalne reforme pri federaciji, katere bi iztrebile raketirske in gangeške voditelje lokalnih unij v nekaterih večjih mestih, ampak s to resolucijo bo težko prodrl — namesto tega je bil zadnji teden na konvenciji dejansko napaden s pestmi. To dokazuje, kako globoko je že raketirski rak razjedel najstarejšo delavsko strokovno organizacijo v Ameriki.

Med reformami, ki jih je predložil Dubinsky, je tudi ta, da vsaka avtonomna unija ali krajevna zveza objavi svoje letne račune in izide volitev za odbore. Unija izdelovalcev ženskih oblek (International Ladies' Garment Workers), kateri načeluje Dubinsky, je menda edina večja unija pri ADF, katera redno in prostovoljno objavlja vse račune o svojem poslovanju in številke o volitvah, ki dokazujejo, da je poslovanje pri tej uniji pošteno, da so volitve poštene in da pri tej organizaciji ni nobenih raketirjev. Če bi bile tudi vse ostale unije primorane to storiti, bi raketirji kmalu izginili — kajti raketirji ne morejo objaviti poštenih računov in ostati raketirji.

Prej ali slej se bo morala Ameriška delavska federacija otresti raketirske bolezni, če hoče živeti — in zakaj ne bi že zdaj storila tega, čeprav izgubi svoje reakcionarne voditelje, ki se boje zamore pri raketirjih?

Glasovi iz naselbin

O politiki in "politiki"

West Allis, Wis. — Volitve so za nami in narod je nekam razočaran. Nekateri mislijo, da je vse izgubljeno. Oni, ki se najbolj hudujejo, imajo po mojem mnenju najmanj povoda hudovati se radi poraza naših kandidatov. Še nikoli v življenju nisem toliko časa potratil in sledil političnim govornikom, kakor v pretekli kampanji. Prav nič ne zamerim tistim, ki so razbili svoje radioprejemnike in ostanke zmetale ven skozi okno. Blatenje, kakršnega so se posluževali republikanci, bi tudi najbolj mrtvega človeka napravilo nervoznega. Bil sem že v strahu, da bo Willkie porazil Roosevelta.

Ker sem brez dela, sem imel dovolj časa, da sem pridno sledil po radiu govornikoma obeh večjih stranK in tudi Normanu Thomasu. Jaz bom povedal svoje, vi pa svoje. Po mojem mnenju bi se morali združiti socialisti in progresivci v eno politično skupino in enkrat za vselej obračunati z republikansko mašino v Wisconsinu. (Ali se pri vas že to ne vrši?—Ured.) Čemu nastopati samostojno in protestirati proti krivičnemu redu, krivičneži pa nas vladajo in se smejejo v pest naši neumnosti.

Poglejmo, vsi uradi v državi so v rokah republikancev, mi se pa ponašamo, da znamo bolje gospodariti, da imamo zmožne in poštene voditelje. Republikanci vladajo in vlečejo visoke plače, ti pa plačuj visoke davke in vzemi, kjer hočeš. Socialisti ne bodo nikdar prišli na krmilo na ta način. Na zadnjem shodu pred volitvami mi je nekdo omenil, da imajo republikanci 150 milijonov dolarjev na razpolago za propagando in težko, da bi mi kaj dosegli, ker bo vse podkupljeno. In res, prej so se zgražali nad governerjem, posebno kmetje, volitve so pa pokazale, da so ravno farmarji največ glasovali za republikance.

Torej volilci, ali bi ne bilo prav, ako bi pričeli z delom s progresivnimi demokrati in progresivci, pri katerih so že socialisti združeni? Pričnimo delat za skupni nastop pri prihodnjih volitvah. Naš senator Bob La Follette je indorsiral Roosevelta, naša progresivna federacija je izbrala La Folletta in ga tudi izvolila. Normanu Thomasu je neki govornik očital po radiu, da ni prišel v Wisconsil, da agitira zase, marveč da agitira za senatorja La Folletta. Tudi senator Wagner je na zadnjem shodu priporočal Roberta La Folletta, o katerem je rekel, da je najboljši senator v zveznem kapitolu in da se najbolj bori za delavske pravice.

Nekateri se zgražajo nad bivšim županom Hoanom, ker je prevzel delo v narodni obrambi. Jezik za zobe, prosim! Hoan je dovolj dolgo trpel, da so se milwauški volilci norce brili iz njega. Vsa leta njegovega županovanja mu niso niti enkrat dali socialistične večine v mestni zbornici. Končno se je naveličal poslušal tiste bedake in je pred županskimi volitvami na shodih poudarjal, ako volilci nočejo glasovati za socialistične koncilmane, tudi zanj ni treba, ker mu ta "džab" že preseda. Zdaj mu pa spet nekateri zavidajo to službo. Če bi jaz mogel, bi vse socialiste spravil v vladne službe, to se pravi vse zmožne, ne pa kakšne polovičarje. In Hoan je zmožen in dober gospodar.

Kar se tiče milwauškega ljudstva, mora dobiti nekaj batin. Hoan je odpravil raketirje in graftarje, sedanji župan jih bo pa zopet uvedel. Se že sliši, da je dal tlakovanje cest in druga mestna dela, katera je mesto do sedaj samo oskrbovalo, privatnim kontraktorjem. In tako bodo ulice, ki jih bodo graftarji zgradili, kmalu vse razpokane, da jih bodo lahko s krampom kopali. Posledice bo trpelo ljudstvo in še višje davke plačevalo pa preklinjalo. Kar se naprednih Slovencev tiče, so storili vse, kar je bilo v njih moči in proti njim ni kritike. Katoliški Slovenci so si pa veliko prizadevali proti soc. stranki in sedaj bodo tudi oni deležni plačila.

Joseph Radelj, 686.

O srčni napaki in trdi pijači

Cleveland, O. — Ko sem se prebudil potem, ko sem prišel od nočnega dela, sem v Proletarcu čital Jontezovo "P i s m o", kjer je namig zadovoljstva radi moje srčne hibe. Domislil sem se, da sem še vedno toliko pri zdravju, da lahko napišem, kar se mi poljubi, ker sam nič ne vem, sem li bolan ali nisem. Le zdravnik družbe je tako konštatiral, dočim je domači zdravnik dejal, da ni nevarnosti. To omenjam radi tega, ker se nekateri ljudje vesele teh mojih napak, ki slučajno same pridejo, če vprašaš po njih ali ne.

In če izdahnem, se lahko zgodi, da se bo kdo drugi pojavil, ki bo še bolje pisal kakor ta dopisnik. Drugič pa tudi ne bom prvi, ker so šli že nešteti drugi pred menoj, čeprav so bili mirni ljudje in brez napak. Na primer izgubili smo slikarskega umetnika radi srčne napake. Predsednik družbe, kje sem uposlen, je tudi hitro izdihnil radi srčne hibe. Tudi zavarovalne družbe hočejo povišati asesment, ker njih zavarovanci prehitro umirajo radi te bolezni. In kar je važno, je to: kdor bi se rad posmehoval tej hibi, jo mogoče sam ima. Tudi bi bilo dobro, da ljudje, ki imajo velike vsakovrstne hibe, vedo, kaj včasih govore ali zapišejo.

Naj povem še tole: Družbinim uradnikom sem rekel, če imam kakšno bolezen, je nisem s sabo prinesel, marveč sem jo dobil pri delu in zato je njih dolžnost, da skrbe zame. Odgovora ni bilo, ker bi stal denarja. In tako še vedno delom, čeprav drugače kot bi moral. Ampak da se je to zgodilo, sem se moral sam pobrigati in ne unija, katere zvest član sem že 23 let in pol.

Dotaknil se bom še enkrat močne pijače, katero nekateri tako žele in se boje, da bom deloval za prohibicijo. Ne imejte strahu radi tega. Zgoče vode vam ne bom branil in naj vas le peče kolikor vam drago. Opomnil pa vas bom na nekaj, da vam bo znano, in sicer da vas lahko prej zadene taka usoda kakor je mene, ker alkohol povzroča hud pritisk krvi, kar dela srčno hibo. Kar jo meni povzroča, je promet na ulici, ker moraš stalno paziti, da ne boš v kolizijah. Dr. J o n e s od Cleveland Ry. Co. je podal zdravniško izjavo še o sedmih drugih motornikih, o katerih smatra, da imajo isto napako kot jaz. Torej nisem sam, na tisoče jih je v Združenih državah, ker je "fast production."

Omenim naj tudi, da alkohol povzroča mnogo prepirov, in to tudi v družinah. Mnogim tega ni treba praviti, je pa dobro, da se včasih to omeni tistim, ki propagirajo alkoholizem kot najboljše sredstvo za zdravje. Ko sem bil zadnjič v uradu unije, sta prišla dva člana radi alkohola: prvi star 52 in drugi 35 let, prvi uposlen 22 let kot motornik, drugi 11 let. Vzelo je mesec dni, da ju je družba zopet sprejela v službo, in sicer zadnjič, če ju še zalote v opitem stanju. Komaj je bila ta zadeva končana, sta se pojavila druga dva. Kaj so storili s prvim, ne vem, dočim je bil drugi sprejet nazaj v službo po desetih dneh. Ta spada v našo remizo in je sprevodnik. Pijanci so junaki, kadar ga imajo pod klobukom. Ampak kadar je treba opraviti delo, ga mora pa tisti, ki mu je delo pri srcu, čeprav ima srčno napako. To se je pokazalo pri društvu V boj in tudi drugje.

Ker je Jontez povedal v Proletarcu, kaj mu je povedal Jakob Zupan, bom pa še jaz, kaj je meni dejal. Izvedel sem, je dejal, v kakšnem položaju si. Ali te to ni nič oviralo, da ne bi storili svoje dolžnosti napram društvu, ki je priredilo svojo običajno predstavo in zabavo ob 34-letnici? Ampak ta kredit gre tudi tajniku in več drugim članom, ki so storili svojo dolžnost.

Moja srčna napaka naj nikogar ne skrbi zunaj moje družine. Se bom že sam pobrigal, da bo okey, kakor sem se pobrigal, da so moji sinovi dorasli in se lahko sami brigajo za svoje življenje. Prav nič mi ne bodo mogli očitati, da nisem storil zanje, kar je storiti mogoče v današnji človeški družbi.

Frank Barbič, 53.

Spomin na brata

Herminie, Pa.—Čitatelji Prosvete se gotovo še spominjajo novice z dne 21. nov. 1939, ko je moj dragi brat Martin dal življenje v svoji trgovini v Turtle Creeku, Pa. Kot je bilo takrat poročano, so trije mladi zlikovci stopili v njegovo trgovino malo pred polnočjo, zahtevali cigarete in ko je on segel po naročeno blago, je bil "hold up". Takoj so ga do smrti ustrelili in zbežali, ker so čutili, da je bil še nekdo drugi v ozadju trgovine pri njem.

Detektivi so bili takoj na licu mesta in izvedeli, da so bili trije pobalini in takoj za njimi. Res se jim je kmalu posrečilo, da so vse tri skupaj zasačili, ko so šli po ulici Lormer v Turtle Creeku proti domu, detektivi pa so jim prišli nasproti in takoj so bili skupaj. Vprašali so jih, kaj iščejo tako zgodaj zjutraj — bilo je ob treh — in takoj so videli, s kom imajo opravka. Naložili so vse tri v avto in jih odpeljali na policijo, kjer so kmalu priznali, kaj so storili mojemu bratu Martinu.

To omejam največ radi tega, ker me je že nešteto rojakov vprašalo, če je bil to moj brat Martin. Z njim sva se vedno dobro razumela tukaj v Ameriki in delala skupaj v jami. Nikoli se nisva prepirala. Če sem jaz kaj rekel, je on molčal, če je on kaj rekel, sem bil jaz tiho. In tako sva vedno živela v bližini drug drugega in se dobro razumela. Največkrat sva se spričkala v stanem kraju še kot otroka, in to radi Blaznikove pratike, ki je sv. Martina slikala z gosko, povrhu so pa še vino krstili na Martinovo nedeljo, sv. Frančišek pa je bil v pratiki osamljen. In moj brat Martin me je dražil s tem in tako sva se kot otroka včasih pričkala.

Te vrstice sem mu napisal v blag spomin.

Frank Fink.

Proslava Jugoslavije

St. Louis, Mo.—V nedeljo, 1. dec., se bo obhajal v Srbski dvorani na 722 Barry st. dan jugoslovanske neodvisnosti. Na priredbo pride tudi jugoslovanski poslanik dr. Fotich iz Washingtona. Banket bo ob 12:30, ob 7. zvečer pa se prične program. Vstopnina za ves dan je $1, zvečer za ples 25c. Kogar veseli, se lahko udeleži. Igrali bodo srbski tamburaši in nastopila bodo razna društva in posamezniki. Vstopnice se dobe pri raznih odbornikih in tudi pri vratih. Dobro je, da se vsakdo prej prijavi za banket, ker je znano, da Srbkinje znajo dobro kuhati.

Theresa Speck.

Popravek

Bellingham, Wash.—V Prosveti z dne 15. nov. je v mojem dopisu tiskovna napaka. Glasiti bi se moralo, da je Tolstoj spisal omenjeno knjigo pred 55, ne pred 5 leti.

George Gornik.

Wall Street je zmagal

Sharon, Pa.—Volilna borba je bila vsesplošno burna in nadvse živahna. Ta živahnost je zdramila že tako zaspane volilce, da jih je šlo več nego 50 milijonov obojega spola na volišče in oddali svoje glasove — Wall streetu. Le malo jih je glasovalo za delavske kandidate.

Torej Wall street je zmagal. Mogoče bo kdo temu ugovarjal, češ da je zmagal Roosevelt, Wall street pa je bil tepen. Če bi bilo slednje resnica, potem bi se takoj drugi dan po volitvah ne dvignile cene delnicam na newyorški borzi, marveč bi padle. Mogoče je res, da bi bili wallstreetarji na splošno raje videli izvolitev Willkieja, toda gospodarji Amerike se zavedajo, da tudi pod Rooseveltom ne bodo brez dela in lačni. Saj prav zdaj delajo velikanske profite in še večji se jim smejejo v bližnji bodočnosti, pa naj bo v Beli hiši Roosevelt ali Willkie.

Ponovno rečem: Wall street je zmagal. To tudi ni čudno, saj so bili njegovi številni shodi nadvse sijajni in ljudstva se je kar trlo na njih. Vsaka še tako velika dvorana je bila premajhna.

Kaj pa delavski volilni shodi? Bilo jih je prav malo po deželi in še kjer so bili, je bilo v dvoranah dovolj prostora.

Torej Roosevelt je ponovno izvoljen. Nekateri ali pa mnogi ga zelo hvalijo, češ sedanji predsednik je storil več za delavstvo kot so storili v zadnjih 40 letih pod republikansko upravo. Da, veliko je že Roosevelt storil za delavstvo. Sedaj nam še delat ni treba. Je že minilo 10 mesecev, odkar smo brez dela, in to v času, ko je Amerika v mrzličnih pripravah za vojno in z eno nogo tako rekoč že v vojni. Torej, kjer se zdaj ne dela, ko druge tovarne obratujejo 100%, potem ni upanja, da bi se še kdaj obnovil obrat. Nad 2000 nas je tukaj prizadetih. Še ko je bil Hoover predsednik, smo vsaj še nekoliko delali, zdaj pa prav nič.

Tukajšnjim delavcem je torej vseeno, če je izvoljen Roosevelt ali pa, če bi bil Willkie. Odrešiti nas noče ne eden ne drugi. Življenje kot ga imamo danes, ni za človeka. Dan in noč eno in isto, leto za letom enako, večne borbe s kapitalom. Vse, kar je lepega in blažilnega, je nedosegljivo ali prepovedano. Ničesar dobrega ne kaže, a še slabše se obeta.

Kdo je tega kriv? O človek, ne išči povzročitelja zla, kajti ti si tisti povzročitelj. Ni drugega zla kakor ono, katerega sam ustvar-

(Dalje na 3. strani.)

Bojna letala v kanadski letalski tovarni.

Mrtvi vladajo

Mrtvi sicer počivajo v grobovih, vendar ž ve v nas dalje. Ta armada mrtvih predstavlj tisto, kar imenujemo ljudsko dušo. Ta ni de enega dneva. Da se oblikuje duša ljudstv ali nekega naroda, je treba stoletij.

Kako se oblikuje duša neke celote, neke sk pine? Množica ljudi, ki se zgrne za nek stvar, ne predstavlja nič drugega, kakor kop co posameznih ljudi, ki so trenutno sledili n kemu voditelju. Ta množica se razprši, kako hitro tisti voditelj ali izgine ali izgubi ugle in moč. Podobna je ta množica roju mušic, se zaletavajo okoli luči.

Da se iz "mase" posameznikov izoblikuje n ka ljudska celota, je treba, da gre ljudstv skozi hude preizkušnje, iz katerih nastajaj tradicije, navade, nauki in zavest vzajemnost ki druži celoto in ji narekuje ravnanje v na hujših dnevih.

Ko se izoblikujejo izrazite lastnosti nekeg ljudstva, se prenašajo s podedovanjem po p dobnih zakonih, kakor telesni znaki. Množic posameznikov, ki spočetka ni imela nober prave skupnosti, ima potem neki podedovan duh, ki daje skupnosti trdnost. Čim bolj je p nekem ljudstvu izoblikovana ta skupna duš tem laže prenaša hude preizkušnje. "Pri st bliziranem ljudstvu gladi razburkane valov nezavesten vpliv prednikov," pravi le Bon.

Samo z nauki, pismarstvom in litelarstvo se ne ustvarja nobena politična celota. Z i kušnjami drugih ne postane nobeno ljudst dovolj trdno zase. — Vsako ljudstvo, vsak celota mora doživeti svojo zgodovino. Nih ne more zgodovine preskakovati, nihče ne m re preko mrtvih. Usode narodov ne pišejo z pisane juridične postave, temveč jo ustvarj jo mrtvi mnogo rodov.

Navedimo za primer daljno Ameriko, da ne skregamo prehitro, če bi navedli bližje pr mere!

Kako se razlikujejo severne Združene drž ve, ki so jih ustvarili Anglosaksi, od južni ameriških držav, ki so jih kolonizirali Španc Čeprav so v južni Ameriki prevzeli delite oblasti, ministre, parlamente in vse druge z nanje znake demokracije, se tam še vedno v ste revolte in absolutne diktature. — Vsak ljudstvo mora iti skozi nešteto križev in teža preden doseže neko stabilnost (stalnost) in sebi primerno uredi razmere.

Med ljudstvi, katerih duša se je utrdila dolgi preteklosti, in med tistimi, ki tega še n so dosegla, je velikanska razlika. Že prej c tirani francoski sociolog Gustave le Bon je letu 1928 (!) navedel za to dva nazorna pr mera: svojo domovino Francijo in Anglijo.

"Ker so mrtvi zelo konservativni, so včasi v sporu z živimi, ki so prisiljeni, da z izpr membami okolice menjajo fronto. V taki primerih kolebajo ljudstva med najekstren nejšimi političnimi kombinacijami pač po tem ali imajo premoč živi ali mrtvi. Dva narod lahko doživita enake pretrese, pa pri enem b prevladala preteklost, to je vpliv mrtvih. T vidimo v Angliji.

Enotnost Francije pa še ni dosežena. Sko 150 let v naši deželi med eno in drugo revol cijo je samo nekaj let presledka. Veliki revol ciji, ki je trdila, da bo utemeljila svobodo i enakost, je sledila vojaška diktatura. Sledi so ji državni poglavarji, ki so trdili, da bod več ali manj uvedli star režim; potem je prišl na vrsto ustavni kralj, ki so ga vrgli revoluci narji. Tem se je posrečilo, da so ljudstvu p gnali strah v kosti tako, da je kmalu večin ljudstva vzklikala diktatorju Napoleonu III ki je s svojimi zmotami Francijo po krat dobi procvita spravil na rob propada. V re publiki, ki je prišla za njim, so oblike vladanj kolebale med pretiranim nazadnjaštvom po predsedstvom slavnega maršala, ki se je pis tedaj MacMahon in med nič manj pretiranim radikalizmom. Velika vojna je začasno kon čala ta nesoglasja. Toda Francija je kmal spet padla v to večno kolebanje med anarhij in reakcijo."—*D. P.*

Za vitke boke

Vsaka ženska bi rada imela lepe in vitk boke. Da ohranimo takšne boke, se moram posluževati samo enega srestva in to je telovad ba. Za telovadbo je pa potrebna precejšnj mera volje in vztrajnosti.

Deset minut telovadbe na dan zadostuje. C vam zjutraj primanjkuje časa, lahko tudi zve čer telovadite. Toda najbolj osvežujoča je te lovadba zjutraj, ko zlezemo iz posteljo, posel no še, če si lahko po telovadbi privoščimo mr lo prho.

Kotalikati se po tleh je zelo dobra telovadn vaja. S trebuhom se uležemo na tla, nog sklenemo, lakti imamo ob telesu, rame pa n koliko privzdignjemo, da se ne dotikajo ta Nato se zvrnemo na hrbet in spet nazaj na tre buh in globoko izdihnemo. To vajo ponovim trikrat na obe strani. Pozneje, ko smo se n nekoliko privadili, vajo ponovimo petkrat. T izvrstna masaža prepreči, da boki ne postanej široki, in ohrani vitko telo.

Druga, prav tako dobra vaja je pa tale: Po kleknemo na tla, noge sklenemo, telo vzravna mo, lakti pa visoko iztegnemo. Nato telo obr nemo na desno in ga tako dolgo upogibamo, do kler se roke ne dotaknejo tal. Pri tem moram paziti, da se ne premaknemo in da ostanej boki na miru. Nato zgornji del teleso vzrav namo in isto vajo ponovimo na levo stran. T di to vajo ponavljamo tri do šestkrat.

Novice z starega kraja

Slovenije

LJUBLJANI JE ODPRTA ZOBOTEHNIČNA ŠOLA

Ljubljana, 15. septembra. — Desetletna borba zobnih tehnikov za osnovne pravice ni bila zaman. Danes je bila v Ljubljani v Gregorčičevi ulici 8 otvorjena denarna šola, ki je edina te vrste v Jugoslaviji in sploh na Balkanu. Šola je plod zasebne pobude in je obvezna za vse zobne tehnike, ki jih je zakon iz leta 1931 zatekel v poklicu. Pouk bo trajal eno leto. Po absolviranju šolske dobe kandidatje pravico za samostojno izvrševanje poklica. Šola bo trajala najbrž le tri leta, dokler se ne zvrstijo v njej vsi kandidatje, ki jih okoli 80. ... ali jo bodo zobni tehniki iz vse Jugoslavije. Vstop v šolo ... je tisti, ki so že dovršili ... let praktičnega dela. Šola bo ... velikega pomena za naše poče... saj pravi zakon, da se more zobni tehnik naseliti zunaj ... krajih, kjer ni zobnega zdravnika. Kdor pozna razmere na vasi, ... kdor ve, koliko ljudi po kmetih izgublja zobe, ker nima na razpolago zdravnika, ta bo vedel, ... kolike važnosti je, da pride čim več zobnih tehnikov na deželo.

Direktorja in predavatelje bo imenoval minister za socialno politiko in narodno zdravje. Za direktorja je bil imenovan Ra... Sfiligoj, za predavatelje pa ... Ivo Pirc, zobni zdravnik in direktor Higienskega zavoda, dr. ... Cirman, zobni zdravnik in specialist röntgenolog, dr. Milan ..., docent anatom, Ladislav ..., izredni vseučiliški profesor, dr. Milan Perko, zobni zdravnik, in dr. Mavricij Rus, ... fizik. Za komisarja šole je banska uprava imenovala ... Živka Lapajneta, zdravstvenega inšpektorja v Ljubljani.

Šola ima tri lepe ordinacijske sobe z osmimi stoli, laboratorij in predavalnico. Opremili so jo ... tehniki izključno iz svojih sredstev brez vsakršne državne ali banovinske podpore.

SO GA RAZKRINKALI, PA JE HOTEL OBESITI

Trbovlje, 15. septembra.—Nedavno je bilo vlomljeno pri kmetu Zupančiču v Moravški dolini. Vlomilec, ki je moral poznati domače razmere, je odnesel skrambe 12,000 din. Sum je padel na hlapca Alberta Hernausa, ki je bil pri Zupančiču komaj ... dni v službi. Prišel je tjakaj, kakor so kasneje dokazale poizvedbe, le zato, da bi Zupančiče... openil. Fant je seveda takoj po vlomu zginil.

Orožniki so storili vse, da bi ... prej dobili pobeglega fanta v roke. Odhiteli so za njim v Trbovlje, kjer ima fant še mater. Tam ga niso našli. Nato so šli za njim v Sevnico, kjer ima ... Hernaus teto in se je pri ... menda že večkrat skril, kadar je kako zagodel in so ga iskali orožniki. Tudi pri teti ga niso ... Sled pa je držala v Zagreb. Fant je res šel tjakaj in je ... takisto sebi primerno družil in je z njo popival in zapravil denar. Najtesnejša pajdaša ... mu bila neki Kovač in neki Marković, ki sta fanta čisto za... v svoje pokvarjene mreže. Družbi so sprejeli še nekaj ... nepridipravov in so ve... popivali z denarjem, ki ga ... odnesel Hernaus iz Moravške doline. Vsa družba se je odpeljala najprej v Šestine pri Zagrebu, ... so 24 ur neprestano popivali, prepevali z devojkami in se ... imeli. Nato so se odpeljali ... v Dubravko, kjer so takisto ... veselo noč.

Patrulje so sledile za pobeglim ... in se je izkazalo, da se je ... ustavil še v nekatere druge kraje v Posavju. Tako se je Hernausova družčina prav dobro imela ... Radečah, Sevnici in v Krškem. Albert si je za nakradeni denar nabavil nekaj obleke, zapestnico in klobuk. V Radečah mu ... neki brezposelnik, ki se je kar ... povabil v družčino in je tudi s Hernausom popival, ukradel ... nov sportni plašč, ki ga je ... Albert v Zagrebu.

Kovač in Marković sta izpovedala ob aretaciji v Zagrebu, da ... zapitek v Šestinah kar dva tisočaka. Kar niso zapili, so podarili dekletom, ki so prišla razveseljevat razigrano družčino. Prav toliko, namreč dva tisočaka, je znašal račun za veselja... tudi v Dubravki. Tisočaki, ki jih je ukradel Albert kmetu Zupančiču, so kopneli kakor sneg.

Čez nekaj dni se je Albert zresnil. Skrivaj je pobegnil iz družčine in se je vrnil k domačim v Trbovlje. Tam je mati že zvedela, da imajo sina na sumu zaradi vloma pri gospodarju. Fanta je pošteno pokarala, fant pa se je začel izgovarjati, da je nedolžen in da je ušel od kmeta le zato, ker je moral pretežko delati. Res pa je, da za delo sploh še ni prijel, ko je bil v službi pri Zupančičevih, ker se je izgovarjal, da je hudo bolan. Zbolel da je v Nemčiji, kjer je bil na sezonskem delu, a ni imel dovolj hrane. Zupančičevim se je fant smilil in so mu dovolili, da je kar poležaval pri peči, čeprav so imeli domači polne roke dela. Albert je sameval v hiši in oprezal, kako bi prišel do denarja, o katerem mu je pravil neki njegov prijatelj iz Moravške doline.

Zdaj ob povratku v Trbovlje je fant spoznal, da je zašel na slaba pota.

Skrivaj je napisal materi in bratom poslovilno pismo. Pismo, namenjeno materi, je prav svojevrstno. Na sredo lista je narisal preprsto srce in v sredo srca rano. Potem pa je pripisal: "Glej, mama, to je tvoje srce in sredi srca rana, ki sem ti jo napravil jaz zato, ker sem ukradel denar. Ker te ne morem več poljubiti v slovo, te poljubljam kar na tem papirju in te prosim odpuščanja. Poljubljam te na tisto rano, ki sem ti jo napravil na srcu jaz. Preden boš prečitala to pismo, bom jaz že zdavnaj mrtev, ker se bom ustrelil. Z denarjem, ki sem ga ukradel, sem si kupil revolver, devet tisoč dinarjev pa sem iz obupa zažgal."

Pismo je zaključil s poslovilom od mame in jo ponovno prosil odpuščanja. Podobna poslovilna pisma je napisal tudi svojim bratom, ki jih je prosil, naj se ljubijo med seboj in naj mamo ubogajo.

Ko so domači prejeli pisma, so zasumili, da si bo fant res kaj nepremišljenega storil. Med tem je že prihitela soseda, ki je sporočila, da se je njihov Albert obesil na tramu za drvarnico. Fant je že kake štiri minute visel obešen na vrvi. Ko so priskočili domači na pomoč, so ga odrezali z vrvi in so ga takoj z rudniškim reševalnim avtom odpeljali v tukajšnjo bolnišnico. Poskusili so umetno dihanje in zdravniki so mu dali tudi potrebne injekcije. Več ur so ga z umetnim dihanjem obujali k življenju in se jim je res posrečilo, da so mu rešili življenje. Nekaj dni pa ni mogel ne jesti in ne piti, tako ga je strl poskus pobega iz življenja. Zdaj je fant izročen oblastvom zaradi nadaljne preiskave.

NEUGODNO VREME UNIČUJE PRIDELKE

Znano je, da se je letošnja žetev, vsled neugodnega vremena zakasnila za celih 10 dni. Ti dnevi se sedaj poznajo na ajdi, ki bi morala sedaj že zoreti, pa je komaj prav odcvetela. Tudi sedanje vreme, ki je tri dni že prav hladno, zelo neugodno vpliva na ajdo in druge kulture. Kmetje se boje zgodnje slane in pozebe. Deževno vreme je oviralo tudi medene ajde, tako da bodo morali čebelarji letos pitati čebele.

Grozdje bi moralo biti sedaj že mehko in so ga druga leta že zobali. Sedaj pa je še popolnoma zeleno, kislo in bo letos trgatev zelo pozna. Mošt je kisel. Tudi sadje ne more prav dozoreti in bo imelo manj sladkorja kot druga leta.

Krompir vsled obilne moče posebno v težki ilovnati zemlji občutno gnije. Na Murskem polju, kjer je bila še poplava, je okrog 55% krompirjevega pridelka uničenega. Koruza, fižol, buče in drugi poljski pridelki ne bodo dozoreli pravočasno in se je bati, da jih bo uničila zgodnja slana in mraz.

ELEKTRIFIKACIJA LJUTOMERSKE OKOLICE

Ljutomer sam in del okolice je že elektrificiran. Tako imajo elektriko že Cezanjevci, Križevci, Mota in Cven, dočim električni vod ni napeljan preko železniške proge do Stročje vasi.

Po dolgih debatah se je sedaj zadeva pomaknila z mrtve točke in elektrifikacija hiš preko proge in Stročje vasi je sedaj že dejstvo. Pretekli petek je prišlo do sestanka, na katerem je bilo sklenjeno, da se pristopi k takojšnji elektrifikaciji. Občina je obljubila, da bo postavila glavni vod, dočim bodo interesenti sami dobavili droge in jih razvozili.

Ljudje upajo, da bodo prve žarnice zasvetile v tem delu ljutomerske okolice že 1. novembra.

Pač pa je na drugi strani skoraj zaspala akcija za elektrifikacijo dela Murskega polja med krajem Križevci in Slatina Radenci. Električna zadruga, ki je bila ustanovljena v Vučji vasi, ni dobila tozadevnega posojila in je vse delo zastalo. Transformator je že zgrajen v Stari vasi, ostala dela pa so prenehala.

Protiadministracijski načrt sprejet

Roosevelt ga bo najbrže vetiral

Washington, D. C., 27. nov.— Walter-Loganov zakonski načrt, ki določa omejitev oblasti federalnih agentur, je bil včeraj sprejet v senatu s 27 proti 25 glasovom. Načrt je bil dan na glasovanje v odsotnosti 43 senatorjev. Zanj je glasovalo sedemnajst republikancev in deset demokratov, proti pa petindvajset demokratov.

Sprejeti načrt določa med drugim pospešitev sodnijske procedure in razsodb akcij federalnih departmentov. Skoro gotovo je, da ga bo predsednik Roosevelt vetiral. Načrt je bil že prej sprejet v nižji zbornici, toda senat ga je amendiral, kar pomeni, da bo ponovno predložen zbornici. Ako ga bo Roosevelt vetiral, je dvomljivo, da bi bil ponovno odobren v obeh zbornicah z dvetretjinsko večino.

Angleški kralj postal član unije!

London, 27. nov.—Tradicije so bile potiskane na stran včeraj, ko je kralj Jurij postal član Britškega kongresa strokovnih unij. Kralj je bil upeljan v delavsko organizacijo na shodu, ki se je vršil pred palačo Buckingham. Ceremoniji se je udeležila tudi kraljica Elizabetha.

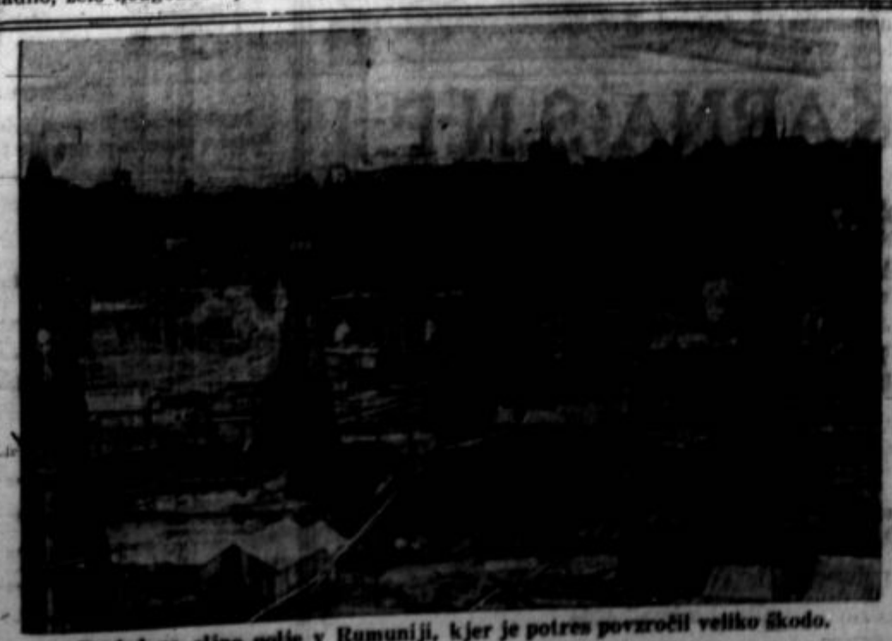

Pogled na oljno polje v Rumuniji, kjer je potres povzročil veliko škodo.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

jaš in radi katerega potem sam trpiš. Oboje je prišlo od tebe. V bodoče dajmo svoje glasove človeku, ki dobro razume našo bedo in je tudi pripravljen pomagati delavcem iz zadrege. In to je Norman Thomas, kandidat delavske stranke. Potem bomo lahko srečni. Ne zahtevajmo nagrade, dokler si je ne priborimo, ne zahtevajmo svojega plačila, dokler nismo izvršili svojega dela.

Jack Yert, 262.

Dopisovanje in veselica

West Allis, Wis.—Novice v kolonah dopisnikov navadno vse čitatelje zanimajo, kaj je novega v dotičnih naselbinah — kako je z delom, s kulturo in sploh z razvojem v splošnem. Za navadnega dopisnika je poročanje precej delikaten problem. Ta ali druga organizacija mu naroči, naj oglaša njeno priredbo te ali druge vrste.

Novic pri nas je vedno dosti, toda so bolj lokalnega pomena, na primer poroke, društvene priredbe, 25-letnice in druge bolj privatnega značaja. Nekdaj so naši dopisniki poročali o delu in kulturnih aktivnostih, kar pa je zadnje čase skoro popolnoma izostalo. Kar se tiče dela, je precej znano, da ni vredno omembe, ker skoro po vseh večjih mestih jih veliko dela pri WPA. Res je sicer, da zdaj po nekaterih tovarnah primanjkuje izučenih delavcev ali mehanikov te ali druge vrste.

Kultura je pri nas pred leti lepo cvetela. Bili so močni pevski zbori in dramski klubi in močna organizacija za slovenski dom. Danes večina teh organizacij še obstoji, toda je manj življenja v njih, kljub temu sem pa tja le pride kakšna zanimiva priredba. Tudi do slovenskega doma še lahko pride, če tako burja zapiha. Ker tudi po drugih naselbinah še sedaj rastejo, zakaj ne bi pri nas?

Naša organizacija za slovenski dom na West Alljsu zopet priredi domačo zabavo v korist gradnje doma. Ta zabava se vrši 7. dec. v Delavski dvorani. Društvo 104 SNPJ pa priredi Silvestrovo zabavo v Kraljevi dvorani. Sedaj, ko so dolgi zimski večeri, bomo imeli priliko, da se snidemo skupaj na teh zabavah. Poleg splošnega občinstva vabimo tudi našo novejšo organizacijo "vdovski klub", da nas poseti na teh priredbah, ker malo zabave je potrebno za vse.

Anton Yersin.

To in ono iz Johnstowna

Johnstown, Pa.—Letošnja lovska sezona na zajce, veverice in divje peteline v naši okolici ni posebno uspešna. Tudi dolgoušci so postali "smart". Prikaže se lovcu šele tedaj, ko gre mimo njega, nakar jo pobere v drugo smer, kazoč mu zadnjico z lepo pobeljenim repom, češ piši me v uho.

Tudi lovce je prijetno opazovati, ko se vračajo z lova. Tisti, katerim je sreča mila, se vračajo na svoje domove po bolj obljudenih ulicah z veselim obrazom, in če je kak salun v bližini, se radi ustavijo v njem. Svoj "nimrod" si obesijo navadno na kraj, da vsakdo lahko opazi in presodi njihovo sposobnost.

So pa drugi, katerim sreča ni mila, bodisi radi vida, počasnosti, nerodnosti in raznih drugih hib. Te vrste lovci imajo bolj kisle obraze in ko se vračajo domov, vzamejo najraje "short cut". In da nas je več s kislimi obrazi, se jim včasih tudi jaz pridružim, toda o tem več prihodnjič. Le to naj še omenim, da se kot običajno vedno dogajajo nesreče na lovu.

Kolikor mi je znano, so bili v tem okrožju obstreljeni štirje slovenski lovci, bodisi po neprevidnosti ali nepremišljenosti neizkušenih mladih lovcev, ki še vedno mislijo, da je lovska puška "bee-bee gun". Adolph Debeljak, predsednik društva 289 SNPJ, je bil obstreljen po svojem tovarišu, ki je streljal zajca ravno nasproti njemu. V glavo ga je zadelo šest svinčenih zrn, kakor tudi v roke in drugod. Bil je v bolnišnici, sedaj pa se zdravi doma. Vprašanje je, če mu bodo mogli ohraniti vid na enem očesu.

Mladi John Gomilar si je prestrelil stopalo, ko se mu je puška sprožila. Andy Prosen je zadel nekega lovca v glavo, ko je streljal divjega petelina. Ker je obstreljeni stal za koruznimi palicami, je Andy krivde oproščen. Mladi Grobolšnik je bil tudi obstreljen po nekem lovcu. Torej br. urednik, ako imaš kaj korajže, le puško na rame in pridi nad naše zajce.

Pred par dnevi smo v Johnstownu zopet imeli odlično gostinjo, namreč mrs. Eleanor Roosevelt, ženo predsednika Združenih držav. V našem mestu je gostovala dva dni. Bila je na predavateljski turi. Imela je kratek govor na radiopostaji WJAC, zvečer pa predavanje v avditoriju Choeran Junior High School.

Ta žena je silno preprosta in prijazna do vsakega. Odklanjala je vso izredno komodnost in se šetala po mestu brez spremstva; odklanjala je tudi vsako formalnost in čast in z nasmehom odsdravljala vsakemu, kdor jo je spoznal in nagovoril "Hello, Mrs. Roosevelt!" Po mojem prepričanju ta žena poseduje globoko izobrazbo in jo skuša usmerjati v naprednem duhu. Njen mož je že sam na sebi zelo prikupna osebnost med ljudmi. Njega smo v štirih letih v našem mestu imeli priliko dvakrat videti in slišati. Da pa je Roosevelt pridobil toliko simpatije in lojalnosti pri ameriškem narodu, je nedvomno pripisati del teh zaslug tudi njegovi odlični ženi Eleanori.

Volitve so za nami. Norman Thomas je v našem mestu dobil cela 102 glasova. V resnici je to zelo malo, vseeno se mi socialisti s tem zadovoljujemo, in to še tem bolj, ker je padla republikanska zastava v našem mestu kakor tudi v okraju Cambria, v katerem je bila vedno v premoči nad 60 let. Tudi "bluelawvarji" so propadli. Oni so zahtevali, da morajo biti filmska gledališča ob nedeljah zaprta.

Par društvenih vesti. Tajnik društva 254 SNPJ br. Jos. Vidmar mi je zabičil, da moram obvestiti javnost, da bo njih društvo na Bon Airu slovesno praznovalo svojo 30-letnico 12. jan. 1941 in da želijo imeti poleg domačih reprezentantov društev in jednote tudi gl. predsednika br. Vincenta Cainkarja. Na mojo opombo, kam bodo vse te ljudi spravili v njih dvorano, mi je odgovoril, da bodo najeli par Ribničanov, da bodo dvorano razširili za ta dan.

Društvo Adrija 3 SNPJ se bo že vselilo v svoj novi dom, ko bo ta dopis izšel. Društvo je dalo podreti staro poslopje in na prostoru postavilo popolnoma novo stavbo, ki odgovarja vsej modernosti. Poslopje je zidano skoro "fire proof". Ima večjo sobo ali dvorano 20x30 čevljev, zadaj dve sobi, spodaj pa moderne klubove prostore. Kdaj bo oficielna otvoritev, ne vem še.

Andrej Vidrich.

Prizor iz manevrov ameriškega pehotnega polka pri Fort Benningu, Ga.

Zaljubljenci na grobu Romea in Julije

V italijanskem mestu Veroni je grob nazvan Tomba di Giulietta. Tu sta po ustnem izročilo pokopana Romeo in Julija, simbola vseh zaljubljencev. Njun grob obiskuje tisoče in tisoče zaljubljencev vsega sveta.

Že leta 1524 je pripovedoval pesnik Luigi de Porto svojemu prijatelju žalostno povest mladega ljubezenskega para Romea in Julije. Danes je težko ugotoviti, kaj je resnica in kaj legenda, ker je tudi pesnik slišal to zgodbo od svojih prijateljev. Po tej legendi je zgodovina Romea in Julije taka-le:

V Veroni sta živeli rodbini Montechi in Capuletti. Nekoč je priredila družina Capuletti svečan ples v svoji palači in eden izmed prvih obiskovalcev je bil Romeo Montechi, ki je bil nenavadno lepo oblečen. Njegova pojava je povzročila vsestransko pozornost in nihče ga ni mogel odaloviti, ker je bil takrat običaj, da se je lahko plesa udeležil tudi nepovabljenec, samo da je meščan Verone. Gostiteljeva hčerka, mlada lepotica Julija, se je na prvi pogled zaljubila v krasnega mladeniča. Od tega dne sta se zaljubljenca redno tajno sestajala.

Naveličana večnega skrivanja svojih srčnih občutij sta Romeo in Julija sklenila, da se bosta poročila brez blagoslova staršev, za katere sta vedela, da ne bodo nikoli pristali na njun zakon. Zares jih je naslednjo noč poročil menih Lorenzo, ki je bil dober Romeov prijatelj.

Nekoliko dni po tej tajinstveni svatbi je prišlo do javnega spora med družinama Montechi in Capuletti. Na veronski aveniji je tekla kri in v borbi je Romeo ubil Julijinega brata Teobalda. Seveda je bilo to zanj usodno, ker so ga izgnali iz Verone v Mantuo. Razen tega je Julijin oče zapovedal svoji hčerki, da se mora srečna mladenka odpovedati Romeu in mladenka je v obupu zavžila nek prašek, da je globoko zaspala in je izgledala kakor mrtva. Tako se je bila namreč dogovorila z menihom Lorenzom, ki ji je obljubil, da jo bo ogrnil v meniško haljo in jo spravil v Mantuo. Zgodilo pa se je na žalost čisto drugače.

Romeo je dobil medtem napačno poročilo o Julijini smrti, pa se je takoj kljub prepovedi vrnil v Verono. Pohitel je v frančiškansko cerkev, kjer je ležala njegova navidezno mrtva žena. Objel jo je ter izpil strup in pričakoval ob Julijinem mrtvaškem odru svojo smrt. Ko se je lepotica zbudila iz globoke nezavesti, je videla, kako ob njej umira njen Romeo. Šele takrat sta razumela strahovito pomoto. Julija se je prebodla z Romeovim mečem, da je na ta način končala njuno tragično ljubezen.

Romea in Julijo so pokopali v frančiškanski cerkvi v Veroni. Leta 1624. je blizu tega samostana zletela v zrak smodnišnica in porušila tudi samostan z grobom obeh nesrečnih zaljubljencev. Na čudežen način pa so ostali zemeljski ostanki nedotaknjeni, ker se je razbil samo sarkofagov pokrov. Kasneje so obnovili njuno grobnico.

Na vhodu v grobnico je zaboj, kamor mečejo obiskovalci svoja pisma, v katerih so opisali svoje srčne bolečine. Verujejo namreč, da se bo njihova želja, izražena v teh pismih, gotovo izpolnila. Zaljubljeni pari prihajajo še celo ponoči na grob Romea in Julije, ker sta oba umrla točno opolnoči. Mlada dekleta in fantje si tam prisegajo zvestobo in mnogi krušijo kamenčke z grobnice, da jih shranijo kot najdragocenejši talisman njihove ljubezni. Dokler groba niso stražili, so bili tam samomori nesrečnih zaljubljencev na dnevnem redu.

Največji fanatik je bil neki ameriški bogataš, ki je nameraval kupiti grobnico s kostmi Romea in Julije, da bi vse to podaril svoji zaročenki.

Krvavi izgredi v Zagrebu

Več študentov ranjenih

Zagreb, Hrvatska, 27. nov.— Veliko število študentov je bilo ranjenih v izgredih, ki so izbruhnili danes, ko so hrvaški ekstremisti napadli člane kmetske stranke v prostorih zagrebške univerze. V bitki so pokali streli iz revolverjev.

Policija je aretirala dvesto izgrednikov. Bitka je sledila, ko so ekstremisti zaprli vrata univerze, kjer se je imel vršiti shod kmetske stranke.

Eksplozija na parniku zahtevala 22 žrtev

Jeruzalem, 27. nov.—Eksplozija na parniku Patria, ki se je pripetila zadnji pondeljek, ko se je parnik nahajal v hajfski luki, je zahtevala 22 življenj. Na krovu se je nahajalo 1771 židovskih beguncev. 25 beguncev je bilo težko ranjenih, 254 pa jih še pogrešajo.

Evakuacija otrok iz Birminghama

Birmingham, Anglija, 27. nov. — Čez 70,000 šolskih otrok je zapustilo to mesto in odpotovalo v podeželske kraje. Evakucija je bila odrejena kot posledica nemških letalskih napadov na Birmingham.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Universal, Ind., J. K.: Tehnokrati niso nobeno prevratno ali nepostavno gibanje in vlada nima nobenega razloga, da bi to gibanje ovirala.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Listen to

PALANDECH'S YUGOSLAV-AMERICAN RADIO BROADCAST

Every Saturday, 1:30 to 2:30 P.M.

STATION *WHIP*

1480 kilocycles

(First Station on Your Dial)

Featuring a program of

Yugoslav Folk Music

POLOM

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

ÉMILE ZOLA

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Kasneje so izvedeli, da so šla vsa živila iz vasi v mesto Rethel, ko sta 5. in 12. armadni zbor marširala tja nazaj, kjer se je hotel ustaviti glavni stan, in prav tako prebivalci, ki so vroče želeli videti cesarja. Tako je bila vsa okolica prazna in opustošena že pred prihodom 7. zbora: nič mesa, nič kruha, niti prebivalcev ni bilo več najti. In da doseže zlo svoj višek, so bili poslali intendančne zaloge vsled nesporazumljenja proti Chene-Populeuxu. Ves čas vojne so vsi vojaki zmerjali te večne nezaslišano brezupne razmere v ničvredni intendanci; toda pogostoma je bila njena hiba samo ta, da je prihajala o pravem času na določene kraje — čet pa ni bilo na mestu.

"Prasci umazani!" je ponovil Jean iz sebe. "Prav se vam godi! In bogme, vi ne zaslužite, pa se vseeno potrudim ter iztaknem kaj za vas; in vendar moram, ker je moja dolžnost, da vas ne pustim stradati na poti!"

Napotil se je na lov, kakor bi velevala naloga vsakemu dobremu korporalu; s seboj je vzel Pacheja, ki mu je bil všeč zaradi svoje krotkosti, dasi se mu je zdel preveč zaverovan v fajmoštre.

A Loubet je že nekaj časa meril z očmi na majhno pristavo, dvesto ali tristo metrov odondot, eno zadnjih contreuvskih bivališč, kjer se mu je zdelo verjetno, da najde masten plen. Poklical je Chouteau in Lapoulleja ter jima dejal:

"Pojdimo še mi na svojo roko; zdi se mi, da bo tam le káj dobrega."

Maurice je ostal, da pazi na krop v kotlu in kuri ogenj. Sedel je bil na svojo odejo ter sezul čevelj, da bi se rana lagije sušila. Pogled na taborišče mu je bil obvladal oči; vsak posamezni oddelek je stal zunaj pred šatori, odkar ni bilo več pričakovati razdelitve. To pot je zopet opazil, da nekateri oddelki vedno trpe pomanjkanje vseh reči, dočim žive drugi v neprestanem izobilju, kakršna je pač skrb korkoralova in njegovih ljudi. Sredi tega mrgolečega življenja, ki ga je obdajalo, je videl med piramidami pušk in med šatori posameznike, ki niti niso mogli prižgati ognja, druge, ki so se v potrpežljivi vdanosti že spravljali spat, in še druge, ki so se nasprotno pripravljali, da si privoščijo z velikim tekom raznovrstne dobre stvari. Kar je razen tega budilo njegovo pozornost, je bil vzorni red rezervnega topništva, ki je taborilo nad njim na pobočju griča. Solnce se je zahajaje pokazalo med dvema oblakoma in je z rdečim žarom obsevalo topove, ki so jih bili topničarji že oprali cestnega blata.

Ta čas pa se je bil na mali pristavi, ki si jo je izbral Loubet s svojimi tovariši vdomačil general Bourgain-Desfeuilles, načelnik njihove brigade. Našel je bil posteljo, v kateri se je dalo spati, in je sedel za mizo pred omeleto in pečeno kuro, in ker je bil polkovnik de Vineuil pravkar v službeni zadevi pri njem, ga je bil povabil na večerjo. Tako sta jedla obadva, stregel pa jima je velik plav človek; bil je šele tretji dan v najemnikovi službi in se je izdajal za Alzačana, ki je ušel iz domovine, zagrabljen od občih valov poraza.

General je govoril pred tem človekom čisto odkrito, delal opažke o pohodu armade in ga nato izpraševal o cesti in o razdaljah, ne da bi pomislil, da ta fant ni ardenski rojak. Popolna nevednost, ki so jo izdajala ta vprašanja, je naposled storila polkovnika nestrpnega. Stanoval je bil že v Mezieresu; zato je dal nekaj natančni podatkov, ki so generalu izvabili vzklik:

"To je vendarle bedasto! Kako naj se bijemo v deželi, ki je ne poznamo!"

Polkovnik je brezupno skomizgnil z ramami. Vedel je, da so takoj po napovedi vojske razdelili vsem častnikom zemljevide Nemčije, dočim gotovo niti eden ni imel zemljevida Francoske. Že cel mesec dni so ga poražale reči, ki jih je gledal in poslušal. Nič mu ni ostajalo razen njegovega poguma in ne ravno velikega ugleda, ki ga je užival kot dokaj slab in omejen poveljnik, in ki je bil kriv, da ga je njegov polk prej ljubil nego se ga bal.

"Niti jesti ne moreš v miru!" je mahoma vzkliknil general. "Kaj pa jim je treba tako vekati? . . . Tak poglej za njimi, Alzačan!"

A že je vstopil najemnik, z obupnim razmahavanjem in ihtenjem. Oropali so ga bili, afriški jezdeci in zuavi so mu oplenili hišo. Najprej je bil tako popustljiv, da jim je odprl prodajalno, ker je bil edini v vasi, ki je imel jajca, krompir in kunce. Prodajal je, ne da bi preveč odiral ljudi; spravljal je denar in oddajal blago; to se je zgodilo, dokler ga niso kupci, ki jih je prihajalo čimdalje več, preupili, zmedli, odrinili v stran ter mu pobrali vse, ne da bi kaj plačali. Če so kmetje med vojsko skrivali živila in niso marali dati niti kozarca vode, so skrivali zato, ker so se bali polagoma rastočega in neubranljivega pritiska te človeške povodnji, ki jih je metala iz lastnega doma in odnašala malodane vso hišo s seboj.

"Eh, dragi moj, pišite mi pri miru!" je odgovoril general nejevoljno. "Trebalo bi ustreliti vsak dan tucat teh lopovov! Ali je to mogoče?"

Dal je zapreti vrata, da ne bi bil primoran posredovati; polkovnik mu je na to razložil, da so ljudje lačni, ker niso prejeli nikakih živil.

Zunaj je bil Loubet zapazil krompirjevo njivo ter planil z Lapoullejem po njej; z obema rokama sta rila po preti, trgala gomolje iz nje in polnila qepe. Chouteau pa, ki je gledal baš čez nizek zid, jima je požvižgal in obadva sta pritekla ter vzkliknila od veselja: truma gosi, tucat prekrasnih gosi se je veličastno izprehajal po dvorišču. Takoj so se posvetovali in pregovorili Lapoulleja, da spleza čez zid. Boj je bil strašen; malo je manjkalo, da mu ni gos, ki jo je bil zagrabil, s trdim rezilom svojega kljuna odščipnila nosu. Nato jo je zagrabil za brat in jo hotel zadaviti, toda ona mu je besno obdelavale roke in trebuh s svojimi krepkimi nogami. Moral ji je s pestjo zdrobiti glavo; a vzlic temu je bila še krepko okrog sebe, in Lapoulle jo je hitel odkuriti, preganjan od ostale družbe, ki ga je kljuvala v noge.

Ko se je trojica vrnila ter prinesla gos in krompir, vse skrito v vreči, je našla Jeana in Pacheja, ki sta se bila tudi srečno vrnila s pohoda s štirimi svežimi hlebi in kosom sira, kar vse sta bila odkupila neki vrli stari ženici.

"Voda vre, zdaj skuhamo kavo," je dejal korporal. "Sira in kruha imamo; to bo pravcata slavnostna pojedina!"

Nenadoma pa je zagledal gos, ki mu je ležala pred nogami, in ni se mogel ubraniti smeha. Pretipal jo je, z občudujočim obrazom poznavalca.

"Bog in bogme, lepa živina je to! Ta tehta pač svojih dvajset funtov!"

"To je ptič, ki smo ga srečali na poti; za vsako ceno se je hotel seznaniti z nami,' je izjavil Loubet s svojim veselim, navihanim glasom.

(Dalje prihodnjič)

Notranjost "leteče vojaške bolnišnice," v kateri je prostora za dvanajst bolnikov, zdravnika in bolničarko. Ta je bila nedavno razstavljena na letališču pri Washingtonu, D. C.

HUMOR

Neki možak je prišel v po dajalno in kupil par čevljev 180 din. "Imam samo 140 d pri sebi," je dejal, "ali vam la ko ostanek plačam jutri?" "G tovo," je odgovoril prodajal uslužno.

"Tega moža ne boste vid več in lahko boste sami plač ostanek, ljubi tovariš," je de drug prodajalec. "In vendar bom videl," je odvrnil prvi po dajalec, "zavil sem mu nam dva leva čevlja!"

•

"Ali ti pravi mož še ved da si angel?"

"Da! Vsekako po vsej pri ki misli, da ne potrebujem obl ke!"

•

Papežu Benediktu XIV. nekoč sporočili, da menihi n kega dominikanskega samost na niso izpolnili nekega njeg vega povelja. Papež je menil "Če ljudje še božjih zapove tako pogosto ne izpolnujejo kako naj bi se njegov zemelj namestnik njihovi neposluš sti čudil?"

SKOČITE IZ POSTE LJE ZJUTRAJ POLN PEPA—TRINERJEVO GRENKO VINO Z VI TAMINOM B-1 VAN POMAGA!

Mnogo ljudi vstane v jutro s kis tempo. Njih prebavnost izreda, n majo apetita, imajo zaprtnico in n mirno spanje. Bilo bi vse druga ako bi vzeli Trinerjevo grenko vi predno gredo spat. Ta izvrstna ž lodčna tonika, prijazno odvadilo prineslo pomoč milijonom trpečim zadnjih 50 letih. Izčisti creva, pom ga zaprtnici, glavobolu, utrujenosti nemirnemu spanju. In sedaj slav znanstvena iznajdba Vitamina B-1, p trebna za apetit, prebavo in zelo va na za živčni sistem, odkar je bila d dana formuli Trinerjevega grenke vina, jo je napravilo perfektno žalod no toniko. Nabavite si izboljšano Tr nerjevo grenko vino z Vitaminom B- pri vašem lekarnarju. Ako vam n more postreči, pošljite $1.25 na Jose Triner Corporation, 1333 So. Ashlan Ave., Chicago, Ill., prejeli bodete en steklenico tega poštnine prosto.

—(Adv

V kočevskem pragozdu

Ena izmed najlepših kočevskih razglednih točk je vrh "Fridrishstajn". Tu je celjski grof Friderik sezidal svoji Veroniki grad in mislil, da bo njuna ljuna ljubezen ostala v tem gradu skrita pred svetom in pred trdim očetom. A oče je vedel za njuno skrivnost, oba zaprl, grad pa dal porušiti. Tako torej gradu niso podrla turška kopita, ki so večkrat zabobnela ob njegovem vznožju, niti zob časa, temveč je moral propasti, kakor je propadla Veronikina nesrečna ljubezen. Malo je gradov z enako usodo. Toda ozrimo se rajši okoli!

V morju gozdovja

Pred nami se odpira kočevska kotlina s svojimi bornimi polji, tik ob vznožju leži kakor v škatljici mesto, med njimi se leskeče lena Rinža, za njim pa se dviga pogorje Rog s svojimi obširnimi in temnimi gozdovi, ki segajo do Krke in njenih pritokov. Na levo, na desno, za hrbtom sami gozdovi, človek je zamamljen. Morje gozdovja. In res, kakor v mogočnih valovih valovi tja do doline Čabranke in Kolpe. Izza gozdovja gleda mrki Goteniški Snežnik, za njim pa visoki beli Snežnik, ki ga vidimo tudi iz Ljubljane. Tam je državna meja.

Pred nami leži gotovo nad 50,000 ha gozda, če ne več, saj sega naše oko do Hrvatskega, do Kleka, kjer zborujejo čarovnice kljub prepovedi zborovanj, pa do divjega Risnjaka. V kovčevskem srezu je 39,000 ha gozda, od tega se razprostira okrog Kočevja najmanj dve tretjini teh gozdov. To je eden izmed najbogatejših gozdnih predelov Slovenije.

Zanimivo je, da leže tu ogromni, neprekinjeni kompleksi gozda, v katerem ni nobenih naselj, redko kje stoji borna lovska kočica ali napolpodrta baraka, za silo napravljena, ki nam pravi, da je tu včasih vladala šekira, kar vidimo na bližnji poseki, ali da je ogljar nekje blizu kuhal oglje.

Med drvarji

Lepo je iti v lepem vremenu skozi prostrane tihe gozdove; visoke in košate krone stoletnih smrek in jelk pojejo v vetru pesem o davnini. Kačaste gozdne ceste se vijejo po gozdu naokoli po cestah motijo ropotajoči vozovi in še glasnejši vozniki prijetno gozdno tišino. Mnogo furmanov srečuješ zdaj, tudi pesem sekire čuješ na vseh koncih. Lesna konjunktura je. Z lesom delajo danes mnogi dobre kupčije. — Spravljajo ga v dolino, kjer rastejo žage kakor gobe po dežji. Vedno pa ni tako enostavno spraviti les iz gozda, ker ponekod ni cest niti potov in je ozemlje težko dostopno. Tam prenašajo drva mali, krepki, bosanski konjiči. Kjer ni preskalnatega ozemlja, vlačijo les s konji do krajev, kjer ga lahko natovorijo na vozove ali tovorne avtomobile. Ponekod mora pa les čakati do zime, da zapade sneg, da ga lahko šele s konji odvlačijo. V gozdu srečuješ ljudi z vseh krajev. Kočevarske voznike, slovenske drvarje, hrvaške ogljarje. Bosance s konjiči, Ličane, ki gradijo ceste in popravljajo škarpe. Človek mora znati kar več narečij, če se hoče porazgovoriti z vsemi temi ljudmi, ki so zelo prijazni in šegavi, zlasti Ličani. Kar hudo jim je, ko jih zapustiš, čeprav jih sicer oviraš pri delu.

Neprijetno pa je hoditi ob slabem vremenu po teh gozdovih. Megle zavijejo gozd do tal. Ob hudi uri treska okoli tebe in se lomijo stara drevesa, da te spreletava zona. V takih dneh se tudi izkušeni človek zgubi v gozdovih. Niti niso redki slučaji, ko so se ponoči, pa tudi podnevi zgubili ljudje v teh gozdovih.

Pragozd je veličasten

Mnogo mora gozd tudi pretrpeti, zlasti če so nekatere predele docela izsekali in so tedaj prej zaščiteni predeli izpostavljeni celi moči viharja, ki izruje marsikatero ponosno in staro smreko. Pozimi trpi gozd zaradi prevelikega snega, poleti ob suši pa po številnih gozdnih požarih, ki napravijo največjo škodo in jih je kaj težko pogasiti. Letos takih požarov še ni bilo, ker imamo zelo mokro poletje.

Gozd ima pa tudi majhne, a zelo nevarne sovražnike — hrošče lubadarje. Žalostne slike nam nudijo take gozdne žalogre.

Turobne so poseke, porasle z malinami, kjer je letos izredno mnogo obiska. Vsako leto gre nekaj vagonov malin iz Kočevja. Maline dajo najbednejšim letos precej zaslužka, a največji dobiček napravijo vendar le prekupčevalci.

Tudi pragozd še varujejo prostrani kočevski gozdovi. Marsikdo bo mislil, da je to najbolj zarasli, najbolj neprehodni del gozdovja. Pa ni res. Najlepši je pragozd, najbolj čist, najbolj prehoden. Veličasten je. Ogromne smreke in hoje, široke kakor razpetina rok in še večje, široke in krasne drevesne krone, da komaj vidiš nebo, na zemlji pa mehki, čisti mah. Kakor v pravljici Polmrak, Hlad. Skozi okna v drevesnih vrhovih lijejo prameni žarkov. Tu še ni pela drvarjeva žaga in sekira in tudi ne bo, ker ne bi bilo vredno podirati drevesa, saj jih na noben način ne bi mogli odpeljati ali odvlačiti. Razžagati bi jih morali na take kose, da jih ne bi imeli za kaj uporabiti. Kurjava z njimi pa bi prišla predraga.

Podzemske jame

Zaradi kraških tal je raztreseno po gozdovih nekaj krasnih podzemskih jam. Ena najlepših je Leonorina jama. Znama je tudi Ledena jama, ki krije v najhujši poletni vročini v svoji notranjosti ledene kapnike, kipce in zavese. Kočevske jame so znane tudi po svoji fauni, posebno po redkih jamskih kroščih. Saj so v eni izmed kočevskih jam našli edini eksemplar "anoplithalmus capillatusa", ki ga hrani berlinski muzej.

Nebroj studenčkov s kristalno in ledeno mrzlo vodo izvira po gozdovih. Tesarjeve roke so jim marsikje iztesale iz zajetnih debel korita.

Po šest, po osem ur lahko hodimo v eni smeri po gozdu, ne da bi srečali živo dušo ali videli človeško naselje. Na kakšni samotni poti srečamo osamljenega lovca ali gozdarja s puško na rami in nam marsikaj zanimivega pove o lovu.

Srečanja z medvedi

Tudi kočevskega kosmatinca — medveda, lahko srečamo na samotnih poteh; tako nedolžne mrcine ni daleč naokoli. V kočevskih gozdovih je največ medvedov v Sloveniji in ker so jih pred leti že skoraj brezvestno iztrebili, čeprav ne dela škode, je zdaj medved do nadaljnega zaščiten. Res bi bilo škoda, če bi ta redka žival izumrla. Še pred leti so se potepali po kočevskih gozdovih tudi volkovi, pozimi kar v celih krdelih, in prizadejali zlasti jelenjadi in srnjadi, ki pozimi itak mnogo trpi, ogromno škodo. Danes jih ni več. Vsaka "rdeča kapica" gre lahko v gozd. Vrli kočevski "jagri" so vso voljčo zalego spravili v večna lovišča.

Kočevski gozdovi so znani kot bogata lovišča. Največ srnjadi ustrele v kočevskem srezu. Srna ni redka žival v teh gozdovih in jo često vidiš. Še v eni mrcini imajo kočevski gozdovi rekord v Sloveniji — to so divji prašiči, ki zrijejo zemljo, da bi človek mislil, da je tu oraj kmet s plugom. Čeprav jih streljajo vse leto in dobijo za vsakega še lepo nagrado, še niso iztrebili to škodljivo žival, ki uničuje kmétom cele njive. Tudi botre lisice srečujemo često. V obronkih gozdovja živi od kmetov osovraženi jazbec, ki ga pridno lovijo.

Čigavo je to bogastvo?

Velikansko bogastvo je v teh gozdovih, toda čigavo je vse to? — Pred agrarno reformo, ki se je izvršila pred nekaj leti je imel knez Auersperg 24,000 ha gozda. Danes pa ima še 5,000 ha, ostalo je prišlo v začasno banovinsko upravo. Kako dolgo bo v tej upravi, ne vemo. Ob agrarni reformi so slovenski in nemški kmetje skupaj ustanovili zadruge, ker so pričakovali, da bo gozd razdeljen med nje. Vendar se to ni zgodilo. Danes poseduje pet posestnikov nad polovico gozda, kmetom pa ga primanjkuje. Agrarna kriza je prisilila mnogo kmetov, da so skoraj docela posekali svoje zadnje rezerve — gozdove. Danes, v času hude draginje, prihajajo še ostanki na vrsto. Prekupčevalci poceni kupujejo les in ga drago prodajo. Noč in dan prevažajo z vsemi razpoložljivimi vozili les, na žage, na kolodvor, ki je že skoro premajhen. Celiki vlaki lesa odhajajo dnevno iz Kočevja. Ogromna skladišča se kopičijo z lesom. Cena lesu je zelo poskočila. Čeprav so cene maksimirane, so previsoke.

In če pomislimo, da ogromna večina ljudstva in srečen posetnik gozda, se s strahom lahko sprašujemo, kje bodo dobili siromašnejši sloji v mestih drva, ko si jih niti pri nas na Kočevskem ne bodo mogli nabaviti. Čeprav les gnije v prostranih kočevskih gozdovih, ga marsikdo ne more kupiti, ker bi prišel prevoz dražji od samega lesa. Tako nas razgled po kočevskem gozdovju sili k razmišljanju o nekaterih perečih socialnih zadevah, ki jih bo treba slej ali prej odločno rešiti. B—š.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWNDALE AVENUE - CHICAGO, ILLINOIS

Tel. Rockwell 4904

The Modern Encyclopedia

KNJIGA VSEBUJE:

22,000 RAZLAG in 1200 SLIK

Najnovejša svetovna ENCYKLOPEDIA, v kateri more vsakdo kakršnegakoli poklica najti razlago vsake besede spadajoče v njegovo stroka.

KNJIGA VSEBUJE 1334 STRANI in JE OKUSNO V PLATNO VEZANA — SKORO NEVERJETNO JE, DA JE MOGOČE TAKO NAJPOPOLNEJŠO KNJIGO DOBITI ZA TAKO ZMERNO CENO.

CENA SAMO $2

(Poštnina plačana.)

KNJIGARNA SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street, New York, N.Y.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je....$7.50	
1 tednik in.....	4.80	1 tednik in.....	6.30
2 tednika in.....	3.60	2 tednika in.....	5.10
3 tednike in.....	2.40	3 tednike in.....	3.90
4 tednike in.....	1.20	4 tednike in.....	2.70
5 tednikov in.....	nič	5 tednikov in.....	1.50

Za Evropo je.....$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....